

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра економіки та менеджменту

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи
канд. хімічних наук, доц.
_____ Пантелеймонов А. В.

«_____» _____ 2018р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ринок праці та соціальне партнерство

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти _____
галузь знань _____ 07 Управління та адміністрування _____
(шифр і назва)
спеціальність _____ 073 Менеджмент _____
(шифр і назва)
освітня програма _____ Менеджмент організацій _____
(шифр і назва)
спеціалізація _____ _____
(шифр і назва)
вид дисципліни _____ обов'язкова _____
(обов'язкова / за вибором)
факультет _____ Економічний _____

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету «22» червня 2018 року, протокол № 8

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Бабич Світлана Миколаївна кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та менеджменту

Програму схвалено на засіданні кафедри
економіки та менеджменту

Протокол від «20» червня 2018 року № 13

Завідувач кафедри економіки та менеджменту

_____ (Дорошенко Г. О.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією
економічного факультету
назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від «21» червня 2018 року № 9

Голова методичної комісії економічного факультету

_____ Євтушенко В.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Ринок праці та соціальне партнерство» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

(назва рівня вищої освіти)

спеціальність 073 Менеджмент

спеціалізація _____

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою курсу є забезпечення найкращого оволодіння студентами теоретичним матеріалом з дисципліни «Ринок праці та соціальне партнерство» та набуття ними практичних навичок з дослідження: ринку праці, організації і планування праці, аналізу її ефективності на підприємстві, розвитку соціально-трудова відносин та соціального партнерства.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є

- оволодіння студентами теорії таких важливих економічних категорій і понять, як: соціально-трудова сфера, ринок праці, трудові ресурси, зайнятість і безробіття, продуктивність праці, нормування, організація і оплата праці, соціально-трудова відносини, соціальне партнерство, рівень життя, соціальна політика тощо;

- опанування формами і методами організації і нормування праці;

- застосування форм і систем організації оплати праці на підприємстві;

- практичне використання методів аналізу ефективності використання праці на підприємстві;

- вивчення і застосування міжнародного досвіду ефективного управління трудовою діяльністю.

1.3. Кількість кредитів: – 5.

1.4. Загальна кількість годин: – 150 годин.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
4-й	4-й
Лекції	
32 год.	4/4 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	2/2 год.
Лабораторні заняття	
0 год.	0 год.
Самостійна робота	
76 год.	133 год.
Індивідуальні завдання	
10 год.	5 год.

1.6. Заплановані результати навчання:

- здатність обирати та обґрунтовувати форми контролю за організацією соціально-трудових відносин на підставі сформульованих висновків;
- застосування альтернативного вибору ієрархії цілей діяльності організації, проектування та вибір оптимального алгоритму вирішення проблеми в майбутній діяльності;
- обґрунтовувати рішення, щодо організації контролю за впровадженням виявлених у процесі аналізу резервів зростання продуктивності праці та методичного забезпечення соціально-трудових процесів;
- обґрунтування управлінських рішень щодо вдосконалення управління соціально-трудовими конфліктами та протиріччями;
- практичне використання творчого підходу до складних, суперечливих проблем сучасної соціально-економічної дійсності та вміння формувати власні оцінки, позиції.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Концептуальні основи ринку праці

ТЕМА 1. ТРУД ЯК ОБ'ЄКТ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Предмет та зміст курсу. Взаємодія з іншими дисциплінами. Сутність та задачі труда, його соціальні аспекти. Соціологія труда. Соціальні взаємодії. Соціальна сфера та соціальні групи. Труд, як соціологічна категорія. Зміст труда. Характер труда. Класифікація труда. Трудові відносини.

ТЕМА 2. РИНОК ПРАЦІ В ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ

Ринок праці як підсистема ринкової економіки, його взаємозалежність з ринками капіталів, товарів та послуг, житла, інформації, землі, цінних паперів тощо. Поняття «ринок праці», «ринок робочої сили» та «ринок робочих місць». Сучасні умови виникнення та ефективного функціонування ринку праці. Елементи ринку праці: товар, попит, пропозиція, ціна робочої сили. Особливості товару «робоча сила». Кон'юнктура ринку праці.

Складові елементи механізму функціонування сучасного ринку праці: суб'єкти, об'єкти, інструменти та засоби впливу. Функції сучасного ринку праці: суспільного поділу праці, інформаційна, посередницька, ціноутворююча, стимулююча, регулююча. Типи та види ринків праці.

Сегментація ринку праці за різними ознаками. Двоїстість ринку праці: первинний і вторинний ринки праці. Практичне значення двоїстості ринку праці. Гнучкий і жорсткий ринки праці. Класичний, неокласичний, кейнсіанський, монетарний, інституціональний та марксистський підходи до аналізу ринку праці. Особливості й етапи формування ринку праці в Україні

ТЕМА 3. НАСЕЛЕННЯ І ТРУДОВІ РЕСУРСИ СУСПІЛЬСТВА

Населення як суб'єкт економічних та інших суспільних процесів і явищ. Відтворення населення, його природний, соціальний і механічний рух. Демографічна та соціальна мобільність населення. Структура і розміщення населення України. Поняття працездатності, працездатного населення, трудових ресурсів, економічно активного населення.

Соціально-економічна характеристика трудових ресурсів. Роль і місце трудових ресурсів в економіці України. Соціально-економічний поділ трудових ресурсів. Стан і структура трудових ресурсів. Методи прогнозування, планування, розрахунку потреби в трудових ресурсах. Джерела поповнення трудових ресурсів.

Розширене, просте, звужене відтворення населення, трудових ресурсів та індивідуальної робочої сили. Зміст та особливості фаз формування, розподілу і перерозподілу та використання робочої сили.

Людський капітал. Якість і конкурентоспроможність робочої сили. Інвестування в людський капітал індивідом, організацією, державою. Показники використання трудових ресурсів. Регіональні особливості використання трудових ресурсів в Україні.

ТЕМА 4. ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ І БЕЗРОБІТТЯ

Поняття, види та форми зайнятості населення. Концепція повної та глобальної, примусової та добровільної зайнятості. Принципи державної політики зайнятості.

Державне регулювання зайнятості населення. Основні напрямки державної політики в галузі зайнятості населення. Активні та пасивні методи й заходи регулювання зайнятості. Програми сприяння зайнятості. Система органів і служб зайнятості. Законодавство України про зайнятість. Гнучкі форми зайнятості на підприємстві.

Підходи до визначення поняття та рівня безробіття. Види безробіття. Природна норма безробіття. Безробіття та інфляція. Соціально-економічна оцінка рівня безробіття. Причини неточного визначення рівня безробіття.

Визначення статусу безробітного та поняття «підходяща робота». Допомога у зв'язку з безробіттям. Зарубіжний досвід регулювання зайнятості населення.

ТЕМА 5. ВАРТІСТЬ РОБОЧОЇ СИЛИ

Вартість робочої сили та її формування. Ціна робочої сили. Чинники, які впливають на величину вартості робочої сили. Споживчий бюджет та його види: фізіологічний, соціальний тощо. Споживчий бюджет, потреби населення і соціально-економічний розвиток.

Вартість життя та її показники. Види доходів, диференціація доходів. Доходи домашніх господарств (сімей). Грошові та натуральні доходи.

Структура вартості робочої сили. Заробітна плата (тарифний заробіток, посадовий оклад, преміальні виплати, надбавки, доплати).

Натуральні виплати (харчування, витрати на житло тощо). Витрати роботодавців на соціальне страхування. Внески на соціальне забезпечення, установлені законом.

ТЕМА 6. ЗАРОБІТНА ПЛАТА В РИНКОВИХ УМОВАХ

Соціально-економічна сутність заробітної плати. Номінальна і реальна заробітна плата, реальні доходи. Функції заробітної плати і принципи її організації. Джерела формування заробітної плати.

Формування доходів споживання і нагромадження. Взаємозв'язок рівня заробітної плати з рівнем цін, продуктивністю, структурою виробництва, доходами і прибутками. Елементи організації заробітної плати. Тарифна система оплати праці та її елементи. Форми і системи оплати праці.

Почасова форма оплати праці та її системи. Умови їх використання. Відрядна форма оплати праці та її системи. Умови їх використання. Акордна і колективна (бригадна) системи оплати праці. Оплата праці керівників, професіоналів, фахівців та технічних службовців. Схеми посадових окладів. Оплата праці державних службовців. Контрактна система оплати праці.

Економічне обґрунтування необхідності та ефективності преміювання різноманітних категорій працівників.

ТЕМА 7. ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ, ФАКТОРИ І РЕЗЕРВИ ЇЇ РОСТУ

Визначення факторів підвищення продуктивності. Модель факторів продуктивності. Зовнішні та внутрішні фактори.

Класифікація факторів зростання продуктивності праці: матеріально-технічні, організаційно-економічні та соціально-психологічні, їх характеристика. Природні та суспільні умови, їх вплив на силу дії факторів підвищення продуктивності праці.

Вплив науково-технічного прогресу на основні моменти процесу праці (засоби праці, предмети праці, праця як доцільна діяльність). Основні напрями науково-технічного прогресу та їх вплив на підвищення, продуктивності праці. Удосконалення форм організації виробництва. Удосконалення організації праці. Удосконалення управління виробництвом. Удосконалення організаційних структур у виробництві. Перетворення державних підприємств в орендні, кооперативні, акціонерні, змішані, спільні з участю іноземного капіталу тощо.

Визначення резервів підвищення продуктивності праці. Взаємозв'язок факторів і резервів продуктивності праці. Резерви зниження трудомісткості продукції, їх склад. Резерви ефективнішого використання робочого часу. Методи виявлення і практичної реалізації резервів. Економічне обґрунтування заходів щодо використання резервів зростання продуктивності праці.

Розділ 2 Організаційні, економічні й соціальні компоненти процесу праці

ТЕМА 8. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ

Поняття організації праці. Основні напрямки організації праці. Сутність і значення процесів суспільного поділу і кооперування праці, їх взаємозв'язок і взаємозалежність. Поділ і кооперування праці на підприємстві, їх форми.

Організація й обслуговування робочих місць. Поняття робочого місця, робочої зони. Класифікація робочих місць. Особливості організації робочих місць робітників у різних типах виробництва. Спеціалізація й оснащення робочих місць. Планування робочих місць. Особливості організації робочих місць керівників, професіоналів, фахівців, технічних службовців. Основні функції обслуговування робочих місць, форми і системи такого обслуговування.

Значення й ефективність типового проектування організації робочих місць. Раціоналізація трудових процесів і управлінських процедур. Аналіз трудового процесу. Проектування прогресивних трудових процесів. Показники раціональності трудових процесів. Колективні форми організації праці. Поняття трудового колективу. Основні типи трудових колективів.

Умови праці. Фактори, що визначають умови праці на виробництві та їх значення для здоров'я і працездатності людей. Удосконалення умов праці. Державна система охорони праці в Україні. Суспільна й економічна ефективність заходів щодо вдосконалення організації праці.

ТЕМА №9 НОРМУВАННЯ ПРАЦІ ЯК ОСНОВА ЇЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Методи розрахунку чисельності робітників (на основі трудомісткості, виробничої програми, за робочими місцями, нормами обслуговування, нормативами чисельності). Планування чисельності керівників, професіоналів, фахівців, технічних службовців (за типовими нормативами, нормами підпорядкованості та нормами навантаження). Визначення додаткової потреби у працівниках. Фонд оплати праці. Планування фонду заробітної плати за нормативами. Детальне планування фонду заробітної плати робітників за елементами його структури.

Нормативи планування витрат роботодавців на соціальне страхування, медичне обслуговування, професійну підготовку та підвищення кваліфікації, соціально-побутове обслуговування, вихідну допомогу.

ТЕМА №10 ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ І РОЗРАХУНКИ ПОКАЗНИКІВ ПРАЦІ

Мета і завдання аналізу і планування трудових показників. Система трудових показників і взаємозв'язок їх елементів. Інформаційне забезпечення аналізу і планування трудових показників.

Методи аналізу трудомісткості, чисельності працівників, продуктивності праці та витрат на робочу силу. Методика планування продуктивності праці за

факторами. її зростання. Планування підвищення продуктивності праці на основі зниження трудомісткості продукції та поліпшення використання робочого часу.

Планування фонду заробітної плати керівників, професіоналів, фахівців, технічних службовців. Планування середньої заробітної плати і співвідношення темпів її підвищення з темпами зростання продуктивності праці.

Планування трудомісткості за окремими її видами і в цілому. План організаційно-технічних заходів — основа розрахунку планової трудомісткості.

ТЕМА №11 ТРУДОВИЙ КОЛЕКТИВ ЯК СФЕРА РЕАЛІЗАЦІЇ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛА

Трудовий потенціал та його показники. Компоненти трудового потенціалу. Фактори, що впливають на трудовий потенціал. Розширене відтворення населення, трудових ресурсів. Формування робочої сили: природне відтворення населення; організація професійної підготовки. Суть і завдання профорієнтації, її елементи. Види розподілу та перерозподілу трудових ресурсів. Показники використання трудових ресурсів. Умови і чинники підвищення ефективності використання трудових ресурсів суспільства.

ТЕМА №12 ТРУДОВА АДАПТАЦІЯ РОБІТНИКА

Сутність та структура трудової адаптації. Елементи трудової адаптації. професійна адаптація. Соціально-психологічна адаптація. Організаційна адаптація. Культурно-побутова адаптація. Психофізіологічна адаптація.

Фактори трудової адаптації. Об'єктивні фактори. Суб'єктивні фактори. Стадії проходження трудової адаптації.

ТЕМА №13 ТРУДОВИЙ КОНФЛІКТ

Сутність трудового конфлікту. Його типи. Соціальна структура трудового конфлікту. Прояви трудових конфліктів в суспільстві та на підприємстві. Чинники виникнення конфліктів

Види конфліктної поведінки. Варіанти вирішення конфліктних ситуацій. Наслідки конфлікту.

Функції трудового конфлікту. Елементи конфлікту і їх вплив на кінцевий результат.

ТЕМА №14 СИСТЕМА СОЦІАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ В СФЕРІ ПРАЦІ

Визначення соціального партнерства та його ролі в регулюванні соціально-трудових відносин. Мета та принципи соціального партнерства. Складові системи соціального партнерства та механізми її функціонування. Суб'єкти соціального партнерства. Особлива роль держави у регулюванні соціально-трудових відносин. Участь профспілок у регулюванні трудових відносин, сприянні зайнятості населення, забезпеченні соціального захисту працівників. Роль спілок роботодавців як виразників інтересів підприємців на ринку праці. Основні стратегії демократизації управління виробництвом. Правові та організаційні проблеми становлення системи соціального партнерства в Україні.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усь ого	у тому числі				Усь ого	у тому числі			
		л	п	інд	ср		л	п	інд	ср
Розділ 1. Концептуальні основи ринку праці										
Тема 1. Труд як об'єкт соціологічного дослідження	10	2	0	1	7	10				10
Тема 2. Ринок праці в економічній системі	12	2	2	1	7	12	1		1	10
Тема 3 Населення і трудові ресурси суспільства	10	2	2	1	5	10	1	1		8
Тема 4. Зайнятість населення та безробіття	10	2	2	1	5	10	1			9
Тема 5. Вартість робочої сили	10	2	2		6	10	1			9
Тема 6. Заробітна плата в ринкових умовах	12	4	2		6	12			1	11
Тема 7. Продуктивність праці, фактори та резерви росту	14	2	2	1	9	14			1	13
Поточний контроль №1	2		2			2		2		
Разом за розділом 1	80	16	14	5	45	80	4	3	3	70
Розділ 2 Організаційні, економічні й соціальні компоненти процесу праці										
Тема 8. Організація праці	10	2	2	1	5	10	1			9
Тема 9. Нормування праці	10	2	2	1	5	10	1			9
Тема 10. Взаємозв'язок і розрахунки показників праці	10	4	4		2	10	1	1		8
Тема 11. Трудовий колектив	10	2	2	1	5	10	1			9
Тема 12. Трудова адаптація працівника	10	2	2	1	5	10			1	9
Тема 13. Трудові конфлікти	10	2	2	1	5	10			1	9
Тема 14. Система соціальних гарантій	8	2	2		4	8				8
Поточний контроль №2	2		2			2				2
Разом за розділом 2	70	16	18	5	31	70	4	1	2	63
Усього годин	150	32	32	10	76	150	8	4	5	133

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 2. Ринок праці в економічній системі	2
2	Тема 3 Населення і трудові ресурси суспільства	2
3	Тема 4. Зайнятість населення та безробіття	2
4	Тема 5. Вартість робочої сили	2
5	Тема 6. Заробітна плата в ринкових умовах	2
6	Тема 7. Продуктивність праці, фактори та резерви росту	2
7	Тема 8. Організація праці	2
8	Тема 9. Нормування праці	2
9	Тема 10. Взаємозв'язок і розрахунки показників праці	4
10	Тема 11. Трудовий колектив	2
11	Тема 12. Трудова адаптація працівника	2
12	Тема 13. Трудовий конфлікт	2
13	Тема 14. Система соціальних гарантій	2
14	Поточний контроль №1, №2	4
Разом		32

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форма контролю
1	Тема 1. Труд як об'єкт соціологічного дослідження	8	Тести
2	Тема 2. Ринок праці в економічній системі	8	Тести
3	Тема 3 Населення і трудові ресурси суспільства	6	Тести
4	Тема 4. Зайнятість населення та безробіття	6	Тести
5	Тема 5. Вартість робочої сили	6	Тести
6	Тема 6. Заробітна плата в ринкових умовах	6	Тести
7	Тема 7. Продуктивність праці, фактори та резерви росту	10	Тести
8	Тема 8. Організація праці	6	Тести
9	Тема 9. Нормування праці	6	Тести
10	Тема 10. Взаємозв'язок і розрахунки показників праці	2	Тести
11	Тема 11. Трудовий колектив	6	Тести
12	Тема 12. Трудова адаптація працівника	6	Тести
13	Тема 13. Трудовий конфлікт	6	Тести
14	Тема 14. Система соціальних гарантій	4	Тести
Разом		86	

6. Індивідуальні завдання

Навчальним планом передбачено виконання контрольної роботи за темами курсу.

7. Методи контролю

Контроль та оцінювання за даною дисципліною включає 1) поточний контроль знань у вигляді тестів, рефератів, презентацій, 2) контрольні роботи за розділами, 3) відповідь на іспиті.

Поточний контроль знань складається з активної роботи студента під час семінарських занять у вигляді індивідуальних відповідей, рішення завдань, виступу з рефератами, презентаціями. За підсумками студент може набрати до 10 балів (2 - дуже активна робота, 2самостійне рішення задач, 5 - за вдалий виступ з доповіддю чи рефератом). Отримані таким чином бали йдуть у залік до відповідного оцінювання за розділом 1, чи розділом 2. Також додатково враховується присутність студента на лекційних та практичних заняттях. Отже, студент, який активно працює в аудиторії, має змогу отримати додаткові 10-20 балів до загальної кількості балів, яку він отримає у семестрі.

Контрольна робота 1 є письмовою роботою студента, яка охоплює вже вивчений матеріал першого розділу (1-7 теми). Він складається з 5 тестових питань закритої і 5 відкритої форми з одним або декількома варіантом відповіді (1 бали за кожну вірну відповідь, 0 - за невірну), та двох задач (максимум 10 балів). Таким чином *максимальна кількість балів, яку можна отримати за розділ 1: $5+5+10=20$ балів.*

Контрольна робота 2 є письмовою роботою студента, яка охоплює вже вивчений матеріал другого розділу (8-14 теми). Він складається з 5 тестових питань закритої і 5 відкритої форми з одним або декількома варіантом відповіді (1 бали за кожну вірну відповідь, 0 - за невірну), та невеликої задачі (максимум 10 балів). Таким чином *максимальна кількість балів, яку можна отримати за розділ 2: $5+5+10=20$ балів.*

Таким чином *максимальна кількість балів, яку можна отримати продовж семестру: $20+20+20=60$ балів.*

Підсумкова робота є письмовою роботою кожного студента, та складається з 4-х типів завдань: завдання 1 - дати розгорнуту відповідь на поставлене питання - максимальна оцінка завдання -10 балів;

завдання 2 - розкрити зміст 5 наведених понять (кожна найбільш змістовна відповідь - 2 бали) - максимальна оцінка завдання 10 балів;

завдання 3 - п'ять тестових питань закритої форми з одним або декількома вірними варіантами відповіді (кожна вірна відповідь - 2 бали) - максимальна оцінка завдання 10 балів.

завдання 4 – розв'язання задачі, що оцінюється в 10 балів.

Таким чином *максимальна кількість балів, яку можна отримати на підсумковому завданні: $10+10+10+10=40$ балів.*

Якщо студент за будь-якої причини не має оцінки за контрольну роботу 1 або контрольну роботу 2, він не може бути допущений до підсумкового контролю, і спочатку повинен буди здати пропущений поточний контроль за визначеними розділами.

8. Схеми нарахування балів

Приклад для підсумкового семестрового контролю при проведенні семестрового екзамену

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання														Контроль на робота, передбаче на навчальним планом	Разом	Екзаме н (заліков а робота)	Сума
Розділ 1							Розділ 2										
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	2*20=40	60	40	100
1	2	1	2	2	1	1	2	1	2	1	2	1	1				

Шкала оцінювання Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

9. Рекомендована література

Нормативно-правова література

1. Господарський кодекс України
2. Цивільний кодекс України
3. Закон України "Про власність" // Галицькі контракти, 1996. - № 42. - С. 22-28.
4. Закон України "Про господарські товариства" // Галицькі контракти. - 1996. - № 42. - С.40-50.
5. Закон України "Про селянське (фермерське) господарство" // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 14. - С.186.
6. Закон України "Про приватизацію майна державних підприємств" // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - №24. - С. 709-722.
7. Митний кодекс України. Прийнятий 11 липня 2002р. Верховною Радою України. - К.: Устина, 2002.

8. Про державну підтримку малого підприємства: Указ Президента України від 3 липня 1998р. № 456/48.

Основна література

1. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудова відносина : підручник / О. А. Грішнова. – 5-те вид., оновлене. – К. : Знання, 2011. – 390 с.
2. Гриньова В. М. Економіка праці та соціально-трудова відносина : навч. посіб. / В. М. Гриньова. – К. : Знання, 2010. – 310 с.
3. Економіка праці та соціально-трудова відносина : навч. посібн. / за ред. Г. В. Назарової. – К. : Знання, 2012. – 573 с.
4. Економіка праці та соціально-трудова відносина : підручник / А. М. Колот [та ін.] ; за наук. ред. д-ра екон. наук., проф. А. М. Колота ; ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". – К. : КНЕУ, 2009. – 711 с. 2. Авер'янова С, Бабак А. та ін. Оплата праці: нормативна база. - Д Баланс-клуб, 2004.
5. Блєснький П. Ю. Інфраструктура ринку праці: глобалізація та регіональні аспекти. НАН України - Інститут регіональних досліджень - Л 2004.
6. Богиня Д. П., Грішнова О. А. Основи економіки праці: Навч посіб -К.: Знання-Прес, 2000.- 313 с.
7. Васильченко В. С. Державне регулювання зайнятості: Навч посіб - К., 2008.
8. Варшавская Е., Донова И. Занятость в неформальном секторе // Человек и труд.- 2007.- № 10.- С. 47-50
9. Владимірова Л. П. Экономика труда: Учеб. пособие.- М.; Издательский дом «Дашков и К°», 2000 - 220 с.
10. Ганслі Тереме, Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки. - К, 2005.
11. Генкин Б. М. Экономика и социология труда: Учсб. для вузов.- М., 1998.
12. Гнібієнко І. Ф. Соціально-економічні проблеми зайнятості і соціального захисту населення в аграрному секторі економіки України.- К.: Соцінформ, 2002.
13. Дослідження в Україні проблем економіки праці, демографії, соціальної економіки і політики (науково-інформаційне видання) / С. І. Бандур, Д. П. Богиня,- К., 2009.
14. Достойный труд - высокая цель и жизненная необходимость // Человек и труд.-2005.-№ I - С. 10-19.
15. Дячун О. В. Організація, нормування та оплата праці: Навч. посібник. - Л.: Афіша, 2001.

16. Економічна еміграція з України: причини і наслідки. - К.: Геопринт, 2003.
17. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / За ред акад. НАН України В. М. Гезця- К.: Фенікс, 2003.
18. Злупко С. М, Радецькій С. М. та ін. Людський потенціал, зайнятість і соціальний захист населення в Україні: Навч. посіб.- Л., 2001
19. Каїніна А. В. Организация и оплата труда в условиях рынка. - К- 1995.
20. Колеаіикова О., Донецький А. Возрождение села напрямую связано с прсодолением безработицы // Человек и труд.- 2004,- № 8.- С. 41-44.
21. Колош А. М. Теоретичні і прикладні аспекти становлення і розвитку сторін соціально-трудових відносин та їх представницьких органів // Україна, аспекти праці.- 2002.- № 2.
22. Колош А. М. Мотивація, стимулювання й оцінка персоналу: Навч. посібник.-К.: КНЕУ, 2008.
23. Лібанова Е. М. Подолання бідності: погляд науковця // Україна, аспекти праці.- 2003.- № 7.- С. 26-32.
24. Лібанова Е. М. Соціальна стратифікація українського суспільства: спроба статистичного визначення та вимірювання /7 Український соціум-2003.-№ 1(2).- С. 146-163.
25. Лібанова Е. М. Ринок праці: Навч. посіб.- К., 2003.
26. Малое предпринимательство: в какой поддержке оно нуждается? // Человек и труд.- 2005.- № 1.- С. 65-70.
27. Махмушов Б. Стимулирование персонала на базе системы сбалансированных показателей // Человек и труд,- 2004.- № 4.- С. 68-70.
28. Махсма М. Б. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навч. посіб.- К.: Атіка, 2005.
29. Одегов Ю. Г. Аудит и контролинг перестала: Учеб. пособие для студ. вузов.- М.: Экзамен, 2004.
30. Организация и оплата труда на предприятии в условиях перехода к рыночной экономике / С. И. Радомский и др.- Луганск: Изд-во ВНУ им. В. Даля, 2004.
31. Рівень і якість життя населення / Є. П. Кушнар'юв та ін.- Х.: ВД «Інжи», 2004.
32. Ронк В. Регулирование заработной платы - центральный вопрос социальной политики государства // Чсловерк и труд - 2005.- № I.

Допоміжна література

1. Акіліна О. В. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посібн. / О. В. Акіліна, Л. М. Ільч. – К. : Алерта, 2010. – 733 с.

2. Березюк А. М. Економіка праці й соціально-трудова відносини : навч. посібн. / А. М. Березюк, С. М. Мельніков, О. С. Попов ; Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т". – Х. : ХАІ, 2011. – 105 с.

3. Гаврилюк Л. А. Економіка праці і соціально-трудова відносини : навч. посібн. / Л. А. Гаврилюк, А. Л. Бержанір, М. І. Дяченко ; за ред. проф. Л. А. Гаврилюка ; Уман. нац. ун-т садівництва. – Умань : [б. в.], 2011. – 416 с. 8. Гармідер Л. Д. Економіка праці і соціально-трудова відносини: навч. посібн. / Л. Д. Гармідер, С. О. Філатова ; Дніпропетровський ун-т економіки та права. – Дніпропетровськ : Вид. ДУЕП, 2009. – 638 с.

4. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудова відносини : практикум : навч. посібн. / О. А. Грішнова, О. М. Білик. – К. : Знання, 2012. – 286 с. 10. Дядик Т. В. Економіка праці та соціально-трудова відносини / Т. В. Дядик. – Полтава : ФОП Говоров С. В., 2008. – 344 с. 11. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч. посібн. / Є. П. Качан, О. П. Дяків, С. А. Надвиничний, та ін. – К. : Знання, 2008. – 407 с. 12. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч. посіб. / С. М. Пилипенко, М. В. Горобинська, Л. І. Піддубна, та ін. – Х. : ХНЕУ, 2008. – 296 с.

5. Іляш О. І. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч. посібн. / О. І. Іляш, С. С. Гринкевич. – К. : Знання, 2010. – 476 с.

6. Лукашевич В. М. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч. посібн. / В. М. Лукашевич. – 2-ге вид., перероб. та доп. – Львів : Новий Світ-2000, 2010. – 422 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Державний комітет статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

2. Журнал «Управление персоналом» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.top-personal.ru/>.

3. Інститут демографії та соціальних досліджень Національної академії наук України. Режим доступу: <http://www.idss.org.ua/>.

4. Співтовариство кадровиків і спеціалістів з управління персоналом. Режим доступу: <http://hrliga.com/>.